

Esipuhe ja muut novellit

Pasi Lukkari

Esipuhe ja muut novellit

© Pasi Lukkari

Kansi: P. Lukkari
Kustantaja: Mediapinta, 2009

ISBN 978-952-235-151-7

Sisällys

Esipuhe.....	7
Tekee silti mieli purjehtia.....	12
Isä Runarin matka narkomanian merille	19
Tapausten kulkuset.....	29
Denniksen ilmestys	62
Denniksen vapaapäivä	65
Huonoa tuuria ylämaan Robinilla	77
Epilogi.....	89

ESIPUHE

Olen vetänyt X:n kaupungin vankimielisairaalassa lukupiiriä ainakin vuodesta 2000 asti. Kokeilun tarkoituksena on ollut selvittää, minkälaisia mahdollisuuksia on kaunokirjallisuuden avulla yrittää palauttaa, tai edes jossakin määrin lisätä potilaiden, joista suuri osa on entisiä narkomaaneja, todellisuudentajua ja käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta. Koska tulokset ovat alusta saakka olleet (tiettyjä surullisia, joskin pelkästään tilastollisiksi poikkeuksiksi laskettavia tapauksia lukuun ottamatta) kohtalaisen lupaavia, keksin jossakin vaiheessa idean laajentaa lukupiiriä myös luovan kirjoituksen suuntaan. Siitä, kenen tämä idea alun perin oli, on laitoksen sisällä syntynyt siinä määrin eripuraa, että jätämme kysymyksen suuremmatta huomiotta.

*

Aloitimme uuden kirjallisuudentutkimuksen ja luovan kirjoittamisen piirin kokoontumiset joskus keväällä 2003, tai 2000, tai joskus, kauniina kevätpäivänä vankilan pihalla leskenlehtien ollessa juuri puhkeamaisillaan, pääskysten tehdessä paluuta kaukaisilta retkiltään etelän kuumiin maihin, maihin joissa eebenpuun väriset notkeat nuoret kaunottaret... -- mutta jonne vankimielisairaalan potilailla ei toki ole mitään asiaa.

Joka tapauksessa, valikoin itse henkilökohtaisesti vanhasta lukupiiristämme mielestäni lahjakkaimmat oppilaat, joista

tuli em. uuden kirjallisuudentutkimuksen ja luovan kirjoittamisen piiriin henkinen ja fyysinen pohja ja alusta.

*

Lukupiirissämme olemme lukeneet vuosien saatossa monia teoksia ja kirjailijoita, joista eräiden vaikutus pikku ”kirjailijoihimme” on ollut ilmeinen. En ole kuitenkaan tohtinut kieltää potilaitamme käyttämästä hyväksi luettuja teoksia, vaikka lopputuloksena usein onkin ollut kehoa parodiaa, ellei peräti löyhää pastissia. Potilaiden suosikeiksi ovat nousseet mm. Göran Schildt, Hannu Salama, monetkin esikoiskirjailijat (syytä tähän olen miettinyt, vastausta en ole keksinyt. Asia on syytä selvittää heti, kirjailijan intensiteetillä), tietysti Raamattu, yllättäen Alexander Soltsenitsyn, Antti Tuuri ja luonnollisesti Reijo Mäki.

*

Pari sanaa itsestäni. Olen pienestä asti tehnyt hyvinkin erilaisia töitä, pääsääntöisesti toki raskaita töitä. Olen työskennellyt niin satamassa kuin varastossakin, ja nii etasi ja nii etasi, toisin kuin tämä nykyinen sukupolvi, joka on työskennellyt lähinnä keveissä palveluammateissa. Lisäksi olen toki kirjailut paljon, ja hyvää!

*

Vuosien saatossa olemme edistyneet siinä määrin, että josakin vaiheessa syntyi idea muodostaa parhaista teksteistä suurempi kokonaisuus, novellikokoelma tai jopa romaani. Kenen tämä idea oli, on unohtunut. (Idea oli luultavasti alle-

kirjoittaneen). Antologian julkaisuun saimme idean tekstien muotouduttua julkaisukelpoisiksi, ja muodollisesti mahdolliseksi julkaista lähinnä tekijöiden poismenon johdosta. Tekstien julkaisuun emme ole toki voineet saada asianomaisten kirjoittajien lupaa.

*

Ensimmäiset raapustukset, jotka uudessa piirissäme syntyivät, olivat toki siinä määrin ala-arvoisia, että olemme ne yhteisellä päätöksellä tuhonneet pois ihmiskuntaa kiusaamasta. Kuitenkin nyt käsillä oleva teos on pitkällisen, aikaa ja hermojäkin vaativan kehityksen hedelmä ja tulos. Minähän olen jumalauta koonnut tätä kuin Kalevalaa! Olenkin usein verrannut itseäni Elias Lönnrothiin, tuohon oman aikansa kirjalliseen neroon ja suureen patriottiin.

*

Potilaat ovat itse saaneet valita, ohjaajan avulla, haluamansa aiheet ja tyyliuunnan. Tekstit ovat siinä mielessä ainutlaatuisen autenttisia, etten ole niistä suurimpaan osaan tehnyt kuin välttämättömiä muutoksia.

Niiden potilaiden tekstit, jotka eivät itse ole olleet, syystä tai toisesta, yleensä motorisesta tai mentaalista vauriosta johtuvasta, kykeneviä itse kirjoittamaan, on saatettu kirjoitettuun asuun joko toisten potilaiden tai ohjaajan toimesta.

*

Minulta kului perkele ainakin vuosi tai jotain, ennen kuin sain sorvattua näistä tekeleistä kunnan juonellisen tarinan. En muista juuri tähän hätään kuinka kauan kollegaltani Lönnrothilta meni koota Kalevalaansa, mutta meillä Kirjailijoilla onkin hieman erilainen suhtautuminen aikakäsityksiin ja ylipäätään fiktion kuin tavallisilla pulliaisilla. (Täytyy hetimiten tarkistaa pari asiaa, olenhan arvoni tunteva Kirjailija).

*

Minusta on mukava tituleerata itseäni Kirjailijaksi.

*

Suurilta tunteilta, pääasiassa vihalta ja turhautumiselta, eivät ole tässä projektissa säästyneet sen paremmin potilaat kuin ohjaajakaan. Tämä on myös nähtävissä osassa teksteistä. Varsinkin itse kirjoituskyvytön Joachim raivostui usein tavasta, jolla hänen tarinaansa vietiin eteenpäin. (vrt. esim. Denniksen ilmestys). Voin kuitenkin iloita siitä, että onnistuimme viemään tämän projektin onnelliseen loppuunsa huolimatta kaikista niistä vaikeuksista ja vastoinkäymisistä, joita Jumala tiellemme johdatti.

*

En ymmärrä miksi lukijat ovat hylänneet minut, Kirjailijan, vaikka olen saanut Finlandia-palkinnon ja kaikki. Tunnen kaikki merkittävät kirjailijat, siis kollegani. Tämän väliteoksen jälkeen olen ajatellut ryhtyä kirjailemaan ainoastaan Kirjailemisesta, lähinnä omastani. Teoksen nimeksi voisi tulla

vaikka *Kirjailijan elämää*, tai jotain. Sarjaa voisi jatkaa haetaan saakka.

*

Lopuksi haluan esittää vielä erityiskiitoksen Helsingin- ja Uudenmaanpiirin lakkautettujen laitosten ulkoistamisyksikölle HULLU:lle, joka on avokätisine apurahoineen mahdollistanut tämän projektin läpiviemisen.

Kirjailija

TEKEE SILTI MIELI PURJEHTIA

*

Isäni, tuo vanha ruuna, on jäänyt mielikuviini kirjailijana, joka halusi purjehtia. Nomen atque omen, eli nimi on enne ja kohtalo on kalansaalis kuten jo muinaiset kiinalaiset tapasivat sanoa, joten veneiltyäni nyt jo hirveän monta vuotta Odysseuksellani, tuolla uskollisella purrellani, olen viimein päättänyt rantautua kirjoittamaan siitä uskomattomasta optimismista ja idealismista joka on pistänyt minut uskomaan itseeni ja Odysseukseen ja kynnättänyt meillä mitä uskomattomimman määrän murtovettä, jos kohta pohjamutiakin.

*

Vaikka siis isäni, tuo vanha ruuna, ei juurikaan kirjailuiltaan päässyt purjehtimaan, on minun vakaa aikomukseni nyt, veneiltyäni Odysseuksella uskomattoman määrän vuosia ja murtovesiä, kirjailla niistä uskomattomista retkistämme Odysseuksella, ei pelkästään huviksi ja hyödyksi vaan myös siksi, että ainoastaan sillä tavoin koen matkamme todeksi uudelleen. On nimittäin otettava huomioon että sitä maailmaa jossa me kauan sitten teimme matkaa, ei enää sellaisena ole – kaikki on luonnollisestikin mennyt huonommaksi. Veneet ovat nykyään huonompia, gastit ovat huonompia – sanalla sanoen kaikki on nykyään huonompaa. Myös ruoka maistuu nykyään huonommalle, mistä sekin sitten johtuu. Se maailma, jossa me alle vuosi sitten teimme matkaa, on luonnollisestikin olemassa. Tai ei ole, tai on.

On myös koko joukko eräitä muita syitä jotka pakottavat minua kirjoittamaan näistä kokemuksista. En kuitenkaan mene niihin. Yksi on se, että maailman mentyä muutoin niin huonoksi haluan valaa uskomatonta optimismiani nuoriin kansakunnan toivoihin, tuohon pullamössösakkiin joka ei ymmärrä kunnan työnteosta mitään, toisin kuin esimerkiksi minä, joka olen lähinnä veneillyt Odysseuksellani. Toinen on raha, tuo kaupankäynnin väline.

On vielä mainittava kuinka uskomattoman hyvä onni ynnä siunattuja ihmisiä on meillä kaikilla matkoillamme ollut matkassa, ja matkakassa. Isäni, tuo vanha ruuna nimittäin, jätti minulle pienen perinnön jonka turvin ostin Odysseuksen, tuon uskollisen matkakumppanini ja veneeni.

*

Odysseus on, tai oli, tai on ehkä vieläkin, hieno puuvene, jossa oli alunperinkin hirvittävän vanha ja hyvä, niin kuin kaikki vanha, väkivahva ja väkivahva moottori, jolla olisi tänä päivänä, tai ehkä onkin, ikää yli sata vuotta. Ai miten hyvä kone se olikaan, mutta eihän tänä päivänä löydy enää hyvää miestä joka osaisi sitä korjailla. Niin huonoksi on mennyt.

Päätin silti myydä rakkaan Odysseukseni eräälle sveitsiläiselle kellosepälle joka tuli eräänä kauniina syyspäivänä ruikuttamaan jotakin omituista juttua jostakin vanhasta autosta jolla hänen lapsivaimonsa ja kymmenen lastaan olivat matkanneet Alppien yli heidän kohdattuaan vainoa tai jotakin entisessä kotimaassaan entisessä Jugoslaviassa, ja nyt jokin oli rikkonut heidän autonsa ja tämä itsepäinen sveitsiläinen halusi välttämättä ostaa minun Odysseukseni, tai niin minä sen

tulkitsin. Sveitsi on yksi harvoja kieliä joita osaan huonosti, olenhan sivistynyt.

Tämä sveitsiläinen oli hyvin sinnikäs ja hänen lapsivaimonsa hyvin kaunis. Lopputulemana katselin kyynelet silmissä kuinka tämä kelloseppä seilasi kohti auringonlaskua ja lapset huiskuttivat meille kauemmin kuin jaksoimme katsoa, mutta tämä on jo täyttä fantasiaa joten keskityn nyt kertomaan aivan todellisista tapahtumista, tapahtumista jotka hitsasivat minut ja Odysseuksen yhteen siten, että meistä tuli kuin yhtä kappaletta. Mutta aluksi minun täytyy kertoa hieman Odysseuksen rakenteesta.

Sitä ennen on todettava, että kansanluonteiden ja kansanmentaliteettien kuvaukset ovat aina hirvittävän karkeita yleistyksiä, ne osoittavat kuvailijan suppeakatseisuutta sekä vähäilyisyyttä, ja ne pikemminkin itkettävät kuin antavat aihetta äylliseen keskusteluun. Olen kuitenkin sitä mieltä että kaikki sveitsiläiset ovat ruikuttajia ja ranskalaiset hyviä onkimiehiä. Norjalaiset ovat tyhmiä ja kiinalaiset laiskoja. Virolaisista on sanottava että heidän määräävin luonteenpiirteensä on äkkipikaisuus.

Kerrankin suomenlahdella seilatessamme kaikessa rauhassa ryhmä virolaisia kalastajia hermostui meihin siinä määrin, että olimme gasteinemme monta vuotta pois tolaltamme, emmekä halunneet seilata Odysseuksella, ainakaan suomenlahdella.

*

Kaikki alkoi siitä, kuten jo todettu, että seilasimme kaikessa rauhassa suomenlahdella. Keräilimme aikamme kuluksi meressä ajelehtivia lippusia, ja kisailimme siitä kuka löytää niitä eniten. Dennis ajoi ja Robin raksi puukolla liput irti niihin takertuneesta roskasta, verkoista ynnä muusta, jota olikin ihmehen paljon. En kuitenkaan halua palata tarkemmin näihin äkkipikaisiin virolaisiin, sillä kyynelet kihoavat silmiini pelkästä muistelosta.

*

Palatakseni Odysseukseen ja sen rakenteeseen, palaan siihen. Odysseuksessa on yksi huone, taikka hytti. Tai kajuutta, ja muuta tilaa, mutta ei käymälää eikä purjeita. Siinä on myös ratti ja vaihdekeppi, taikka ruori, sekä kaasuttaja. Summa summarum, Odysseuksessa on kaikki se tillbehöri joka tekee siitä veneen jolla voi ajella pitkin vesiä. Niin kuin Dennis, vai mikä sen nimi oli, tuo uskollisin gastini, sanoisi, nimi on enne ja kohtalo on kalansaalijoten ihastus murtovesien maailmaan, sen maantieteellisiin, luonnontieteellisiin, biologisiin, etnografisiin, pornografisiin, kulttuurihistoriallisiin ja moniin muihin erikoisuuksiin aiheutti monia epä-älyllisiä yksinpuheluja joista ei ole jäänyt muuta todistusaineistoa kuin uskollisimman gastini, yhden Urpon, vai Robinin, ottamat nauhoitukset.

Vaikka olimme usein eri mieltä ja usein emme, niin sinne ne hemmot aina kamposivat mukaan, aina uudestaan. Vaikka mitenpä sitä muutenkaan? Siinäpä tuleville pikku filosofeille ja älyniekoille, jotka eivät tiedä entisaikojen puuveneistä, murtovesistä, etnografisista erikoisuuksista, kirjallisuuskäsitteistä, puhumattakaan kunnon työnteosta tai ylipäätään yh-

tään mistään vanhasta ja kunnollisesta yhtään mitään pientä purtavaa.

Ainoa asia josta olimme yhtä mieltä oli se, että Odysseuksella ei oteta miestä vahvempaa, tai jos otetaan, ei siitä puhuta.

*

Minulla on luonnollisesti myös täydelliset lokikirjat kaikista Odysseuksella tekemistämme matkoista, mutta ne eivät ole kaikkine yksityiskohtineen kovinkaan mielenkiintoisia, ainaakaan lukijaa ajatellen. Olen siksi laittanut tähän teokseen alle kolmesataa sivua lokikirjamerkintöjä, lähinnä teoksen saattamiseksi uskottavammaksi ja dokumentinomaisemmaksi, lukijaystävällisemmäksi.

*

Ostin veneen eräältä nuorehkolta itäsuomalaiselta merimieheltä ja veneenrakentajalta, tai niin hän ainakin väitti. Veneen oli kuulemma yli sata vuotta aiemmin tehnyt eräs Limperi, sama mies joka lensi itse tekemällään lentokoneella ensimmäisenä ihmisenä maailmassa alppien yli. Niin kuin hyvin tiedetään, hänen aikomuksenaan oli todistaa että kyseisen matkan saattoi tehdä nopeammin kuin sen teki aikanaan Hannibal, mies joka ensimmäisenä ihmisenä maailmassa ylitti alpit ratsastaen norsuilla, noilla aavikon laivoilla. Hänen norsuistaan ja gasteistaanhan pääsi loppujen lopuksi perille vain kaksi miestä ja vuohi, joista kyseinen vuohi oli lopulta ainoa

eloonjäänyt miesten ollessa homoseksuelleja, jotka niin ollen poltettiin välittömästi roviolla.

Mutta nämä ovat kaukaisia asioita ja minä maksoin tälle itäsuomalaiselle merimiehelle pienen omaisuuden tästä erinomaisesta veneestä, josta kuitenkin johtuen sen edellisten omistajien taitamattomuudesta ja typeryydestä, erinäisten merenkulkua tuntemattomien lainsäätäjien järjettömiksi sääntämistä laeista ja säädöksistä, sekä muista syistä, aiheutui minulle ja lukuisille gasteilleni monia tukalia tilanteita ynnä ylitsepääsemättömiä vaikeuksia, joista selvitäksemme jouduimme niin usein turvautumaan niin monien avulaiden ja välinpitämättömienkin ihmisten apuun niin maissa kuin merilläkin – seikka, josta haluan heitä kaikkia erityisesti kiittää. Haluaisin kiittää heistä joitakuuta eräistä muistakin avuista ja palveluista, mutta ottaen huomioon tämän romaanin aiheen, muodon ja pari muuta seikkaa, kuten lukijoiden joukkoon mahdollisesti kuuluvien ihmisten tunteet ja moraalikäsitkset, vaikenen niistä ja kerron sen sijaan ensimmäisestä varsinaisesta matkastamme. Oli synkkä ja myrskyinen yö.

Ennen sitä haluaisin kuitenkin kuvailla tärkeimpiä gastejani, joista vähäisimpiä eivät ole ainakaan Dennis ja Ropin, tai Robin, enkä muista oliko siellä koskaan muita, mutta varmaankin oli.

En tiedä Denniksestä, mutta ainakin Robin oli luultavasti joku sukulaiseni, pikkusiskoni mies tai poika, en nyt tarkalleen muista. Luultavasti siskoni, vai oliko se veljeni, poika. Tai mies. Tai hänen tyttärensä oli. Joka tapauksessa hän oli hieno ihminen, Denniksestä en tiedä. Tai muista. Kerran kun laskimme maihin ruotsissa, Dennis pukeutui paikallisia asuk-

kaita kunnioittaakseen Ruotsin lippuun vastusteluistamme huolimatta. Robinin kanssa olisimme mieluummin olleet inognito, käsittämättömiä, mutta Dennis oli ehdoton.

Noustessamme pienen alkusählingin jälkeen märkinä maihin, paikallinen satamamestari haukkui Denniksen pystyyn. Tai jotain se ainakin huusi, mistä johtuen palasimme Odysseukseen ja vaihdoimme vaatteet. Tämän jälkeen Robin oli pukeutunut lippuun, minä Robinin vaatteisiin, ja niin edespäin. Odotimme kunnes satamamestari, tai joku, häipyi sieltä huutamasta ja lähdimme etsimään tavernaa. Löysimmekin sellaisen, mutta johtuen puutteellisesta kielitaidostamme (minä olin ainoa joka osasi kieliä, ruotsia tosin puutteellisen välttävästi), emme päässeet syömään. Tämä saattoi myös johtua siitä ettei meillä ollut pöytävarausta. Niinpä me nälkäiset merenkävijät jouduimme palaamaan aluksellemme syömään sitä mitä siellä sattui vielä olemaan, eli pääasiassa viiniä. Tämä oli ainoa matkamme Ruotsiin.

Mutta tarkoitukseni olikin kertoa neitsytmatkastamme, joten en rasita kuulijoita enempää vaan siirrymme ajassa taaksepäin.